

DWST-WA.055.8.2025.HR

Warszawa, 07 sierpnia 2025 r.

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Odpowiedź na interpelację nr 10905

Szanowny Panie Marszałku,

składam na Pana ręce odpowiedź na interpelację Posła na Sejm RP Pani Urszuli Paśtawskiej w sprawie rewizji projektu rozporządzenia ministra edukacji dotyczącego sposobu podziału łącznej kwoty potrzeb oświatowych między jednostki samorządu terytorialnego na rok 2026, szczególnie w zakresie finansowania edukacji domowej.

Szanowna Pani Poseł,

w systemie oświaty w Polsce nie istnieje pojęcie „edukacji spersonalizowanej” ani „szkół edukacji domowej”. Typy szkół funkcjonujące w systemie określa art. 18 ustawy – Prawo oświatowe¹.

Realizacja obowiązku szkolnego/nauki poza szkołą jest inną, dopuszczalną prawem, formą realizacji obowiązku edukacji². Złożenie wniosku o zezwolenie na spełnianie obowiązku szkolnego/nauki poza szkołą nie oznacza konieczności zmiany szkoły ani nauczania alternatywnego. Rodzic może złożyć wniosek do dyrektora każdej szkoły w Polsce, publicznej lub niepublicznej, do której dziecko zostało przyjęte i uczęszcza. Tym samym, realizacja obowiązku szkolnego/nauki poza szkołą w ramach tzw. edukacji domowej, choć jest formą pozainstytucjonalną, nie jest formą pozasystemową. Przepis art. 37 ustawy – Prawo oświatowe nie reguluje kwestii zakładania szkół niepublicznych ani prowadzenia działalności innowacyjnej czy eksperymentalnej w edukacji. Przepis art. 37 ustawy – Prawo oświatowe dotyczy bowiem warunków uzyskania zezwolenia, realizacji nauki w tej formie, zakresu wsparcia udzielanego rodzicom i uczniom oraz warunków cofnięcia zezwolenia na realizację obowiązku szkolnego /nauki poza szkołą. Nie jest to ustanowienie odrębnej, równoległej czy konkurencyjnej ścieżki kształcenia. Spełnianie obowiązku szkolnego/nauki poza szkołą nie oznacza nauczania zdalnego.

¹ Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2024 r. poz. 737, z późn. zm.).

² Obok nauczania indywidualnego czy indywidualnego toku/programu nauki.

Przepis art. 37 ustawy – Prawo oświatowe nie nadaje zatem uprawnień indywidualnych, będących prawem jednostkowym do demonstracji nowych, „lepszyc” formatów kształcenia, dla potrzeb marketingowych, poszczególnych osób fizycznych lub prawnych, prowadzących niepubliczne szkoły/placówki. Zgodnie z art. 70 ust. 1 Konstytucji RP sposób wykonywania obowiązku szkolnego określa ustawa. Tym samym ustrojodawca rozstrzygnął tę kwestię, a mając na uwadze znaczenie edukacji – przypisał władztwo w tym zakresie władzom stanowiącym, a nie wszystkim.

Zgodnie z ww. art. 37 ustawy – Prawo oświatowe obowiązek szkolny/nauki poza szkołą może być realizowany w każdej szkole, do której dziecko zostało przyjęte. Rodzice dziecka mogą wystąpić do dyrektora szkoły, której dziecko jest uczniem, z wnioskiem o zgodę na realizację obowiązku szkolnego/nauki w formie tzw. edukacji domowej. Na wniosek rodziców dyrektor odpowiednio publicznego lub niepublicznego przedszkola, szkoły podstawowej i szkoły ponadpodstawowej, do których dziecko zostało przyjęte, może zezwolić, w drodze decyzji, na spełnianie obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego poza przedszkolem bądź obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki poza szkołą. Zezwolenie to może być wydane przed rozpoczęciem roku szkolnego lub w trakcie jego trwania. Do wniosku należy dołączyć dokumenty określone w przepisach, tj.:

- oświadczenie rodziców o zapewnieniu dziecku warunków umożliwiających realizację podstawy programowej obowiązującej na danym etapie edukacyjnym;
- zobowiązanie rodziców do przystępowania w każdym roku szkolnym przez dziecko spełniające obowiązek szkolny lub obowiązek nauki poza szkołą do rocznych egzaminów klasyfikacyjnych³.

Art. 37 ustawy - Prawo oświatowe, przewidujący możliwość realizacji obowiązku szkolnego/nauki poza szkołą, jest szczególnym rozstrzygnięciem ustawodawcy, w którym obowiązki w zakresie kształcenia ucznia przejmują, w trybie indywidualnych decyzji dyrektora szkoły, na swój wniosek, rodzice. Chociaż rodzic ponosi odpowiedzialność za ciągłość i bezpieczeństwo procesu uczenia, nie pozostaje jednak bez wsparcia szkoły. Zgodnie z art. 37 ust. 7 ustawy – Prawo oświatowe uczeń spełniający obowiązek szkolny lub obowiązek nauki poza szkołą, a także rodzic takiego ucznia, może korzystać ze wsparcia szkoły, której dyrektor wydał stosowne zezwolenie, obejmującego prawo uczestniczenia w tej szkole w zajęciach, o których mowa w art. 109 ust. 1 pkt 2, 3, 5-7 ustawy – Prawo oświatowe, tj. w dodatkowych zajęciach edukacyjnych, zajęciach rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych, w zajęciach prowadzonych w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w zajęciach rozwijających zainteresowania i uzdolnienia uczniów, w szczególności w celu kształtowania ich aktywności i kreatywności oraz w zajęciach z zakresu doradztwa zawodowego. Ponadto, uczeń objęty realizacją obowiązku szkolnego bądź obowiązku nauki ma zapewniony dostęp do podręczników, materiałów edukacyjnych i ćwiczeniowych oraz pomocy dydaktycznych służących realizacji podstawy programowej znajdujących się w zasobach szkoły – w porozumieniu z dyrektorem tej szkoły. Ma również prawo do udziału w konsultacjach umożliwiających przygotowanie do rocznych egzaminów klasyfikacyjnych⁴.

Uczeń spełniający obowiązek szkolny/nauki poza szkołą, na podstawie decyzji dyrektora szkoły, do której został przyjęty, pozostaje uczniem tej szkoły. Ucznia takiego dotyczą zasadniczo prawa i obowiązki ucznia danej szkoły, z wyjątkiem, rzecz oczywista, kwestii związanych z faktem spełniania obowiązku szkolnego/nauki poza szkołą. Oznacza to, że rodzic ucznia, występując ze stosownym wnioskiem, musi rozważyć, czy w konkretnej sytuacji jego dziecka taka forma realizacji obowiązku szkolnego/nauki jest wskazana. Złożenie bowiem wniosku w przedmiotowej sprawie

³ Art. 37 ust. 1 i 2 cyt. ustawy.

⁴ Art. 37 ust. 7 cyt. ustawy.

pociąga za sobą przeprowadzenie określonej procedury, skutkującej wydaniem decyzji, co stanowi podstawę do spełniania obowiązku szkolnego/nauki w tej formie. Najważniejsze wydaje się rozważenie kwestii, czy zarówno rodzice ucznia, jak i sam uczeń akceptują specyfikę spełniania obowiązku szkolnego/nauki poza szkołą, która sprowadza się do następujących kwestii:

- brak ocen końcoworocznych z plastyki, techniki, muzyki, wychowania fizycznego⁵,
- samodzielne realizowanie treści podstawy programowej,
- brak możliwości uczestnictwa w zajęciach obowiązkowych,
- brak ocen cząstkowych,
- brak klasyfikacji śródrocznej,
- brak oceny z zachowania,
- obowiązek zdawania egzaminów klasyfikacyjnych⁶.

Zasadność finansowania ucznia w edukacji domowej w niższej wysokości niż ucznia korzystającego z nauki w systemie klasowo-lekcyjnym wynika ze znacznie niższego kosztu kształcenia uczniów spełniających obowiązek szkolny poza szkołą. Szkoły ponoszą tylko niewielkie koszty związane z ich klasyfikacją oraz koszty związane z zapewnieniem ewentualnych dodatkowych zajęć. Zasadne zatem jest finansowanie uczniów spełniających obowiązek szkolny poza szkołą w niższej wysokości niż kwota przeznaczona na uczniów uczęszczających na zajęcia w szkołach. Nie można w tym przypadku mówić o naruszeniu zasady równości, ponieważ uczniowie spełniający obowiązek szkolny lub obowiązek nauki poza szkołą oraz ich rodzice znajdują się w innej sytuacji prawnej niż uczniowie uczęszczający do szkoły w formie stacjonarnej.

Nie należy traktować zmiany zasad ustalania kwoty potrzeb oświatowych na dzieci w edukacji domowej jako próby dyskredytacji tej formy kształcenia. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania koordynuje i realizuje politykę oświatową państwa, w szczególności poprzez tworzenie odpowiednich regulacji prawnych określających zasady spełniania obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, uwzględniając różne możliwości spełniania tych obowiązków, a także podmioty odpowiedzialne za zapewnienie wszystkim dzieciom warunków realizacji obowiązku szkolnego i obowiązku nauki. Aktualnie obowiązujące przepisy zapewniają rodzicom pełne prawo decydowania o formie edukacji ich dzieci, w szczególności o formie spełniania obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki.

System finansowania edukacji, w tym tzw. edukacji domowej, został tak skonstruowany, aby w dużym stopniu uwzględniał koszty realizacji poszczególnych zadań oświatowych. Podział potrzeb oświatowych odbywa się zgodnie z corocznie ustalonym algorytmem. Algorytm powoduje, że środki potrzeb oświatowych naliczane na uczniów są zróżnicowane w zależności od wielu czynników, dla przykładu inna kwota jest naliczana jest na uczniów niepełnosprawnych, na uczniów w oddziałach sportowych, na uczniów w klasach terapeutycznych, na uczniów w dużych miastach, na uczniów na wsi itd. Koszty realizacji zadań oświatowych są bardzo różne i dlatego nie można naliczać środków w takiej samej wysokości na wszystkich uczniów. Koszt kształcenia uczniów jest w wielu sytuacjach warunkowany koniecznością spełnienia szczególnych wymogów wynikających z przepisów ustaw lub aktów wykonawczych, np. dla ucznia z autyzmem niezbędne jest zatrudnienie nauczyciela wspomagającego, który pracuje indywidualnie tylko z tym uczniem. Różnicowanie środków potrzeb oświatowych odbywa się corocznie w ramach prac nad projektem rozporządzenia na dany rok budżetowy. Takie założenie dostosowania naliczanych środków do kosztów realizacji zadań oświatowych (oprócz spełniania cech rozsądnego i sprawiedliwego podziału środków) spełnia też wymóg zasady gospodarności środków publicznych wynikający z ustawy o finansach publicznych.

⁵ § 15 ust. 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz.U. z 2023 r. poz. 2572, z późn. zm.).

⁶ Art. 37 ust. 4 cyt. ustawy.

W ramach konsultacji publicznych i opiniowania projektu rozporządzenia Ministra Edukacji w sprawie sposobu podziału łącznej kwoty potrzeb oświatowych między jednostki samorządu terytorialnego w roku 2026 zgłoszone zostały m.in. uwagi dotyczące sprzeciwu w zakresie zmiany finansowania w odniesieniu do części uczniów kształcących się w tzw. edukacji domowej. Uwagi te nie zostały uwzględnione i planuje się utrzymanie przedstawionych w projekcie rozporządzenia Ministra Edukacji w sprawie sposobu podziału łącznej kwoty potrzeb oświatowych między jednostki samorządu terytorialnego w roku 2026 rozwiązań dotyczących zmiany finansowania uczniów realizujących obowiązek szkolny lub obowiązek nauki poza szkołą na podstawie art. 37 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (w tzw. edukacji domowej).

Z wyrazami szacunku

Z upoważnienia
Ministra Edukacji

Henryk Kiepus
Sekretarz Stanu
/ – podpisano cyfrowo/